

СТАНОВИЩЕ

от **доц. д-р Иван Цветанов Иванов** – редовен доцент по Гражданско и семейно право в Юридическия факултет на УНСС, определен със Заповед № 3133/07.10.2025 г. на Заместник-ректора по НИД на УНСС за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“ (Гражданско и търговско право) в УНСС

Относно: конкурс за професор по професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“ (Гражданско и търговско право), обявен от УНСС в „Държавен вестник“, бр. 65 от 08.08.2025 г.

1. Информация за конкурса

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“ (Гражданско и търговско право) е обявен за нуждите на катедра „Частноправни науки“ в Юридическия факултет на УНСС. Обявлението за конкурса е обнародвано в „Държавен вестник“, бр. 65 от 08.08.2025 г. Участвам като вътрешен член в състава на научното жури съгласно Заповед № 3133/07.10.2025 г. на Заместник-ректора по НИД на УНСС.

2. Кратка информация за кандидатите в конкурса

В обявения конкурс за професор участва един кандидат – доцент доктор по право Захари Емилов Торманов.

Д-р Захари Емилов Торманов е роден през 1970 г. в гр. Златоград, Република България. Дипломирал се е като магистър по право през 1994 г. в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. От 1996 г. и понастоящем е адвокат към Адвокатска колегия – Смолян. От 2004 г. и понастоящем е преподавател в катедра „Частноправни науки“ в Юридическия факултет на УНСС (за периода от 13.10.2004 г. до 24.09.2025 г. има общ трудов стаж като преподавател в УНСС 20 години, 11 месеца и 11 дни), като за периода от 2004 г. до 2014 г. е заемал последователно академичните длъжности „асистент“, „старши асистент“ и „главен асистент“. От 2010 г. до 2019 г. е бил научен секретар на катедрата. Доктор е по право от юли 2011 г. с тема на дисертационния труд „Договор за организирано туристическо пътуване“.

От м. април 2014 г. и понастоящем д-р Захари Емилов Торманов заема академичната длъжност „доцент“ в катедра „Частноправни науки“ в ЮФ на УНСС. В периода ноември 2019 г. до ноември 2023 г. той е бил декан на ЮФ на УНСС, а от януари 2025 г. и понастоящем е ръководител на катедра „Частноправни науки“ в ЮФ на УНСС. От декември 2023 г. и понастоящем доц. д-р Захари Торманов е заместник-председател на Общото събрание на УНСС. Бил е лектор към Центъра за обучение на

адвокати „Кръстю Цончев“ и обучителен център „Темида“. Автор е на книгите „Договорът (практическо ръководство)“, последно преиздадена 2024 г., „Едноличен търговец“ (2006), „Договорът в строителството и сделките с недвижими имоти“ (2012), „Договорът за организирано туристическо пътуване“ (2012), „Прекратяване на договора“ (2013), „Договор за франчайзинг. Добри практики при изготвянето, сключването и изпълнението му“ (съавт., 2020), „Търговско право“ (2020) и др.

От тази кратка биографична справка може да се направи извода, че доц. д-р Захари Торманов е разпознаваем и авторитетен български юрист, който има значителен академичен и практически опит. Неговата преподавателска дейност и публикуваните във връзка с академичното му развитие (и не само) научни изследвания (докторска дисертация, хабилитационен труд за заемане на академичната длъжност „доцент“, учебник, научни статии и др.) недвусмислено го характеризират като едно от значимите имена в българската цивилистика.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

3.1. Изпълнение на нормативните изисквания по чл. 29, ал. 1 ЗРАСРБ:

а) по чл. 29, ал. 1, т. 1 – от приложеното в материалите по конкурса удостоверение е видно, че с диплома № 3/13.02.2012 г. на Захари Емилов Торманов **е присъдена ОНС „доктор“ по гражданско и семейно право**, считано от 15.07.2011 т.;

б) по чл. 29, ал. 1, т. 2, буква „а“ – от приложеното в материалите по конкурса удостоверение за стаж с изх. № ЧР-1612/24.09.2025 г. от Дирекция „Човешки ресурси“ на УНСС и от служебна бележка с изх. № УДОК 2103/24.09.2025 г. от Дирекция „Учебна дейност“ на УНСС е видно, че д-р Захари Емилов Торманов **е заемал академичната длъжност „доцент“ в УНСС 11 години, 7 месеца и 5 дни**, през които е преподавал учебните дисциплини „Търговско право“, „Договорно право“, „Туристическо право“, „Търговско и облигационно право“, „Основи на правото“ и др.;

в) по чл. 29, ал. 1, т. 3 – за участие в обявения конкурс за професор доц. д-р Захари Торманов е представил **публикуван монографичен труд на тема „Паричното правоотношение“**, издаден през 2025 г. от издателство Сиби, ISBN 978-619-226-303-4. Трудът не повтаря тематиката, съдържанието и обхвата на представените за придобиване на ОНС „доктор“ и за заемане на академичната длъжност „доцент“ публикации на доц. д-р Захари Торманов;

г) по чл. 29, ал. 1, т. 4 - за участие в обявения конкурс за професор доц. д-р Захари Торманов **е представил 1 студия и 4 статии**, както следва:

- Торманов, З., Начало и продължителност на давностния срок за периодични вземания (вноски) по договори за заем и за банков кредит (анализ на съдебната практика и поставеният за тълкуване въпрос по тълкувателно дело № 3 от 2023 г. на ВКС, ОСГТК), в: „Бизнес и право“, 2023 (1), стр. 5-24;

- Торманов, З., Съществена непредвидима промяна в обстоятелствата и отражението ѝ върху договор за обществена поръчка, в: „Юридически, икономически и исторически аспекти на държавното регулиране върху стопанската дейност: Сборник с доклади от научна конференция, проведена на 23 юни 2022 г., С., Издателски комплекс – УНСС, стр. 40-45;

- Торманов, З., Относно заема като реален договор, в: „Общество и право“, 2024, (5), стр. 26-35;

- Торманов, З., Относно законната лихва при прихващане на изпълнението, в: „Бизнес и право“, 2019 (1), стр. 31-42;

- Торманов, З., Правни аспекти на въвеждане на еврото в Република България, в: „Общество и право“, 2025 (3), стр. 4-17.

Съвкупната оценка на тези публикации ще се намери по-долу на съответното систематично място.

д) по чл. 29, ал. 1, т. 5 – оценката за съответствието на кандидата с минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 ЗРАСРБ и допълнителните изисквания на УНСС ще се намери по-долу на съответното систематично място;

е) по чл. 29, ал. 1, т. 6 – към датата на изготвяне на настоящото становище не разполагам с доказателства и не ми е известно доц. д-р Захари Емилов Торманов да има доказано по законоустановения ред плагиатство или недостоверност на представените научни данни в научните трудове.

3.2. Изпълнение на количествените изисквания

3.2.1. Изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 ЗРАСРБ и чл. 1а, ал. 1 ППЗРАСРБ

Като част от материалите по конкурса кандидатът е представил Карта за изпълнение на количествените изисквания за заемане на академичната длъжност „Професор“ в УНСС по професионални направления с акредитирани докторски програми в научна област 3. Социални, стопански и правни науки. Анализът на съдържащите се в тази Карта данни удостоверява и доказва, че кандидатът доц. д-р Захари Емилов Торманов:

а) **е изпълнил** изискванията за минимални изисквани точки по група А, показател 1 и Група В, показател 3 от Таблица 1 относно Област 3. Социални, стопански и правни науки, представляваща Приложение към чл. 1а, ал. 1 ППЗРАСРБ;

б) **е преизпълнил изискванията по:**

- Група Г (сума от показателите от 4 до 10) от Таблица 1 относно Област 3. Социални, стопански и правни науки, представляваща Приложение към чл. 1а, ал. 1 ППЗРАСРБ, като при изискуем се минимум от 100 точки за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право кандидатът е **постигнал 120 точки**;

- Група Д (сума от показателите от 11 до 13) от Таблица 1 относно Област 3. Социални, стопански и правни науки, представляваща Приложение към чл. 1а, ал. 1 ППЗРАСРБ, като при изискуем се минимум от 100 точки за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право кандидатът е **постигнал 140 точки**;

- Група Е (сума от показателите от 14 до края) от Таблица 1 относно Област 3. Социални, стопански и правни науки, представляваща Приложение към чл. 1а, ал. 1 ППЗРАСРБ, като при изискуем се минимум от 100 точки за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право кандидатът е **постигнал 210 точки**.

Или в обобщени данни при изискуем се минимум от 450 точки за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право, кандидатът е **постигнал 620 точки**.

3.2.2. Изпълнение на допълнителните изисквания на УНСС съгласно чл. 26, ал. 5 ЗРАСРБ и чл. 1а, ал. 2 и 3 ППЗРАСРБ

От представената за участие в конкурса Карта за изпълнение на количествените изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ в УНСС по професионални направления с акредитирани докторски програми в научна област 3. Социални, стопански и правни науки е видно, че кандидатът доц. д-р Захари Емилов Торманов е **преизпълнил**:

а) изискванията по Група Ж по отношение на критерия „ръководство на успешно защитил докторант“, като при изискуем се минимум от 40 точки за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право кандидатът е **постигнал 80 точки**;

б) изискванията по Група З по отношение на критериите „статии и студии, индексирани в други международни бази данни с научна информация, публикувани в научни списания“, „доклади, публикувани в сборници от научни конференции, индексирани в международни бази данни с научна информация“, „цитирания“ и др., като при изискуем се минимум от 260 точки за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право кандидатът е **постигнал 325 точки**;

в) изискванията по Група И по отношение на критериите „изпълнена аудиторна заетост в УНСС“, „разработени лекционни курсове (съставени учебни програми)“, „членуване в научна или професионална национална или международна организация към момента на кандидатстване“ и др., като при изискуем се минимум от 120 точки за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право кандидатът е **постигнал 605 точки**;

Или в обобщени данни при изискуем се минимум от 420 точки за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право, кандидатът е **постигнал 1010 точки**.

3.3. Изпълнение на качествените изисквания на УНСС

Като част от материалите за участие в конкурса е представена Карта за изпълнение на качествените изисквания за заемане на академичните длъжности „професор“ и „доцент“ в УНСС. От съдържанието на картата и приложените доказателства за удостоверяване изпълнението на качествените изисквания на УНСС за заемане на академичната длъжност „професор“ се установява, че кандидатът доц. д-р Захари Емилов Торманов е **изпълнил** качествените изисквания за заемането на тази академична длъжност. Това обстоятелство се удостоверява и от представения препис-извлечение от Протокол № 10 от редовно заседание на Съвета по хабилитация при УНСС, проведено на 07.05.2025 г., в което след като констатира **положителното становище** на Комисията по количествените изисквания за заемане на академични длъжности в УНСС за кандидатурата на доц. д-р Захари Емилов Торманов като потенциален кандидат за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“ (Гражданско и търговско право), Съветът по хабилитация на УНСС **установява, че кандидатът отговаря на количествените и качествените изисквания, приети от АС на УНСС и с единодушие изразява положителното си**

становище за потенциалния кандидат в конкурса за професор доц. д-р Захари Емилов Торманов.

3.4. Заключение относно изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Всичко изложено по-горе ми дава достатъчно основания да направя извода, че кандидатът доц. д-р Захари Емилов Торманов **е изпълнил и преизпълнил** както минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 ЗРАСРБ и чл. 1а, ал. 1 ППЗРАСРБ, така и допълнителните изисквания на УНСС, приети съобразно чл. 26, ал. 5 ЗРАСРБ и чл. 1а, ал. 2 и 3 ППЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право. Той **е изпълнил** и качествените изисквания на УНСС, което ме води до **заключението, че може да заеме академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“ (Гражданско и търговско право).**

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Представените за участие в конкурса автобиографични данни, удостоверение за трудов стаж, справка за аудиторната заетост при провеждане на лекционни курсове и семинарни занятия, служебна бележка за осъществено научно ръководство на вече защитили докторанти, служебна бележка за ръководство и участие в научни проекти и за въвеждане на нови учебни дисциплини и учебни програми, както и други относими удостоверителни документи ясно и недвусмислено показват, че кандидатът доц. д-р Захари Торманов е натрупал значителен преподавателски опит, който, съчетан с активната му адвокатска практика в областта на търговското и почти цялото гражданско право, го прави незаменим източник на знания и опит за студентската общност. Този факт, заедно с активното му участие в научноизследователски проекти, значителна част от които са свързани с анализ на практиката на Конституционния съд на Република България и на Върховния касационен съд в областта на частноправните отношения, уменията му за работа с докторанти и специализанти в областта на частното право и най-вече на търговското право, както и придобития от него управленски опит и ерудиция като декан на ЮФ и заместник-председател на Общото събрание на УНСС, разгледани в своята съвкупност, ми дават основание да смятам, че **доц. д-р Захари Торманов притежава необходимите знания, умения, опит и ерудиция да преподава в УНСС в качеството си на професор.**

Във връзка с оценката на неговата учебно-преподавателска дейност следва да бъдат отбелязани и разнообразните методологически и иновативни подходи, с които той си служи при провеждане на лекционните си курсове по търговско и договорно право, както и неговия безспорен авторитет в академичните среди. Доказателство за това е и изборът му за заместник-председател на Общото събрание на УНСС през декември 2024 г., както и за ръководител на катедра „Частноправни науки“ в ЮФ на УНСС в началото на 2025 г. Всичко това е безспорно доказателство за неговата положителната репутация и преподавателски опит, както и за високата му степен на подготвеност за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6 Право в УНСС.

5. Кратка характеристика на представените научни трудове/публикации

За участие в обявения конкурс кандидатът участва с хабилитационен труд, който отговаря на изискванията за монография по смисъла на § 1, т. 10 от ДР на ЗРАСРБ, една студия, която отговаря на изискванията на § 1, т. 12 от ДР на ЗРАСРБ и 4 статии, публикувани в утвърдени и авторитетни правни издания с научно рецензиране, които отговарят на изискванията на § 1, т. 14 от ДР на ЗРАСРБ. Всички публикации на кандидата са посветени на актуални за развитие на правната доктрина и практиката по правоприлагането теми.

Студията „Начало и продължителност на давностния срок за периодични вземания (вноски) по договори за заем и за банков кредит (анализ на съдебната практика и поставеният за тълкуване въпрос по тълкувателно дело № 3 от 2023 г. на ВКС, ОСГТК) е посветена на съществен за практиката въпрос, който е поставен за тълкуване по тълкувателно дело № 3/2023 по описа на ОСГТК на ВКС. В нея, за да даде свой отговор на поставения тълкувателен въпрос, авторът прави обоснован и аргументиран анализ на спецификите на погасителните вноски по обикновен заем и по банков кредит, разгледани като задължения с периодично изпълнение. В рамките на този анализ се съдържат приноси моменти както относно паричните задължения, така и относно тяхното надлежно, респ. ненадлежно, изпълнение. Така направеният анализ, заедно с констатациите относно специфичното приложение на института на погасителната давност към тези задължения, дават възможност на автора да обоснове своето становище по поставения за тълкуване въпрос, което е възприето (без особени мнения) и в тълкувателното решение на ОСГТК на ВКС по поставения въпрос.

Останалите публикации на доц. д-р Захари Торманов също са посветени на актуални за практиката и доктрината въпроси. Всички те са в областта на гражданското и търговското право и се отличават с ясно поставени изследователски задачи, разнообразие на използваните изследователски методи (исторически, формално-логически, нормативен, анализ и синтез и др.), много добро познаване на правната теория и на относимата съдебна практика и стегнат, но разбираем правен език, който позволява на автора да постигне яснота на изложението и категоричност на изводите и предлаганите от него разрешения. Тук следва да се отбележи, че резултатите от тези публикации са на високо теоретично ниво и те са насочени, от една страна, към създаване на нови и по-детайлна аргументация на съществуващи теоретични постановки, а от друга страна, към предлагане на удачни и обосновани решения в правоприлагането. Блестящ пример за последното е статията „Правни аспекти на въвеждане на еврото в Република България, публикувана в списание „Общество и право“, в която на достъпен и разбираем език авторът осветлява редица въпроси, които осезаемо вълнуват българската общественост в навечерието на приемането на еврото като законно платежно средство, като например защо е необходимо приемане на еврото, налице ли са критериите от Маастрихт за неговото приемане от Република България, как еврото ще служи като разплащателно средство едновременно с българския лев, по какъв начин ще стане превалутирането на левовите по кредитите, депозитите и разплащателните сметки и т.н.

Доц. д-р Захари Торманов е публикувал и **учебник по Търговско право, Издателски комплекс – УНСС, 2023 г., ISBN 978-619-232-400-1**, рецензиран от проф. д.ю.н. Живко Драганов и доц. д-р Вълчин Даскалов. Учебният курс по Търговско право, който е обхванат от учебника, е изчерпателен и систематичен. Той обхваща:

- **общата част на търговското право**, която включва понятието за търговец, правна индивидуализация на търговците, въпросите, посветени на Търговския регистър, търговското предприятие и сделките с него и представителите в търговското право;

- **специалните части на търговското право**, а именно **дружественото право** (ЕТ, търговски дружества и преобразуване и ликвидация на търговски дружества), **общите въпроси на несъстоятелността**, както и **търговското облигационно право** (търговски сделки и тяхното сключване, форма, изпълнение и неизпълнение и т.н., както и основните такива – договорите за търговска продажба, лизинг, комисионен, спедиционен и превоз, банковите сделки и някои нерегламентирани от ТЗ договори – договор за услуга, франчайзинг и факторинг).

Изложението в учебника по Търговско право е прецизно и ясно. То съдържа обосновани и аргументирани правни конструкции и се отличава с точен и прецизен юридически език, което, едновременно с неговите прецизиране и оптимизация, не е пречка, а точно обратно – представлява една достъпна възможност учебникът да се използва за обучение и самоподготовка не само от студентите от специалност „Право“, но и от тези неюридически направления и специалности, в чийто учебен план е включена учебна дисциплина, обхващаща самостоятелно или комбинирано изучаване на въпросите на търговското право. Това показва и съществения методически принос на учебника на доц. д-р Захари Торманов за задълбоченото и качествено изучаване и възприемане на широкообхватната и нелека материя на търговското право.

За участието си в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ доц. д-р Захари Торманов е представил **монографичен хабилитационен труд на тема „Паричното правоотношение“**, който е издаден през 2025 г. Като обща оценка на този труд може да се посочи неговата **новост и уникалност** в рамките на българската правна литература, доколкото не ми е известно въпросите, свързани с парите и паричните правоотношения, да са били предмет на самостоятелно научно изследване в областта на частноправните науки. Този труд може да бъде приветстван поради някои негови **съществени достойнства от общ характер**, а именно:

- неговите навременност и актуалност, особено в навечерието на смяната на националната ни парична единица с евро;

- неговите ясно структурирано съдържание в рамките на три относително обособени глави, всяка от които съдържа отделни параграфи и подпараграфи, както и на богатата и впечатляваща библиография, която е използвана от автора като свързана с изследваната тематика (135 заглавия на български език и 23 заглавия на английски, руски и испански езици);

- обосноваността на направения в него анализ на парите като обект на паричното правоотношение и на особеностите на самите парични правоотношения;

- изследването и анализа на основанията за възникване на парични правоотношения в рамките на гражданското и търговското право;

- изследване на същността и особеностите на изпълнението на парични задължения в правната действителност.

Монографичният труд на доц. д-р Захари Торманов не само съдържа съществени научни приноси, но има и подчертана приложно-практическа насоченост. В него могат да бъдат открити разумни и добре обосновани предложения за изменения на действащото законодателство, както и редица обосновани и аргументирани изводи,

които са от значение за развитие на правната доктрина и на цивилистичната правоприложна практика.

6. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидатите

Без претенции за изчерпателност, **основните научни и научно-приложни приноси, достойнства и резултати** на представения от кандидата доц. д-р Захари Торманов хабилитационен монографичен труд на тема „**Паричното правоотношение**“ могат да бъдат систематизирани както следва:

1) монографията на доц. д-р Захари Торманов представлява успешен опит за изследване и анализ на понятието, правната същност, фактическият състав и основанията за възникване на парично правоотношение, както и на същността и изпълнението на основното задължение по това правоотношение, а именно паричното задължение. Доколкото този опит представлява първото по рода си в българската правна доктрина цялостно изследване на тези въпроси, и то на монографично ниво, то приносът му за нейното развитие е вън от съмнение;

2) в монографичния труд се открива съществен принос към общата теория на правото в частта относно понятието за правен институт и квалификацията на паричните отношения като правен институт;

3) с приносен характер е предложеното научно определение на простото парично правоотношение;

4) съществена роля за осмисляне и разбиране на изследваната от автора проблематика имат интересния исторически и икономически обзор на еволюирането на парите и на тяхната икономическа същност и функции;

5) приносен момент има и при обосноваването и добре аргументирано разграничение на парите на: налични и безналични; на стокови, пълноценни и електронни; на чуждестранни валути и криптовалюти и т.н., както и изследването на спецификите на всеки един от тези видове пари;

6) от съществено значение е подкрепеното с убедителни аргументи авторово становище за разглеждане на чуждестранните валути като пари, с всички произтичащи от това последици;

7) не следва да се пренебрегва и обогатяването на съществуващите класификации на видовете договори с нови видове такива – договори с основна парична престация и договори с парична и непарична престация;

8) интересното и добре аргументирано предложение de lege ferenda паричният заем да се регламентира като консенсуален договор, а не като реален, макар че би могло да се дискутира по този въпрос и част от тази възможна дискусия да бъде предположението дали не би било по-удачно такова предложение да се направи и (евентуално) да се уреди само в отношенията между търговци, но не и по отношение на паричния заем в гражданското право;

9) в монографичния труд могат да бъдат открити значителни приноси относно различни аспекти на правните измерения на лихвите като например особено сполучливото дефиниране на определението за възнаградителна лихва, бележките относно т. нар. отрицателни лихви, обосноваването и добре аргументирано предложение за определяне на размера на възнаградителната лихва и др.;

10) на последно, но не и по значение, място, в монографията на доц. д-р Захари Торманов могат да бъдат открити и други приноси в областта на облигационното право, както в областта на теорията на менителничните ефекти.

7. Основни критични бележки и препоръки към всеки кандидат поотделно

Нямам съществени критични бележки към представените за участие в конкурса научни произведения (учебник, монографичен труд и други научни публикации) от доц. д-р Захари Торманов и не намирам съществени непълноти, неточности или непрецизност в тях.

Единствено бих насърчил кандидата да продължи (вече като професор) и по възможност да задълбочи още повече научните си изследвания на действащото обективно гражданско и търговско право и непрекъснато да отстоява във времето вече утвърдените си позиции на един от значимите български и европейски цивилисти на XXI век.

8. Заключение

Въз основа на съвкупната оценка на учебно-преподавателската и научно-изследователската дейност на кандидата в конкурса доц. д-р Захари Емилов Торманов, на неговото академично развитие и на неговите научни приноси, в заключение:

1. Изразявам положителната си оценка за цялостната академично-преподавателска и научно-изследователска дейност и за представените научни трудове на доц. д-р Захари Емилов Торманов след придобиване на ОНС „доктор“ и заемане на академичната длъжност „доцент“.

2. Считаю, че единственият участник в конкурса доц. д-р Захари Емилов Торманов е изпълнил всички изисквания, предвидени в чл. 29 ЗРАСРБ, чл. 60 ППЗРАСРБ и чл. 34 и сл. от Правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в УНСС, поради което изразявам положителното си заключение за избора на доц. д-р Захари Емилов Торманов за "професор" в професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“ (Гражданско и търговско право).

3. Съобразно чл. 29в, ал. 4 вр. чл. 27а, ал. 1 ЗРАСРБ предлагам на научното жури да приеме решение, с което да класира кандидата и с което да предложи на Факултетния съвет на Юридическия факултет на УНСС да избере доц. д-р Захари Емилов Торманов на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“ (Гражданско и търговско право).

12 ноември 2025 г.
гр. София

Член на журито: доц. д-р ИВАН ЦВЕТАНОВ

OPINION

by Assoc. Prof. Ivan Tsvetanov Ivanov, PhD – full-time associate professor of Civil and Family Law at the Faculty of Law of the University of National and World Economy (UNWE), pursuant to Order No. 3133/ 07.10.2025 of the Vice-Rector for Scientific Research at UNWE as a member of the scientific jury for the competition for the academic position of "professor" in professional field 3.6. Law, scientific specialty "Civil and Family Law" (Civil and Commercial Law) at UNWE

Regarding: Competition for a professor in professional field 3.6. Law, scientific specialty "Civil and Family Law" (Civil and Commercial Law), announced by UNWE in State Gazette, issue 65 of 08.08.2025.

1. Information about the competition

The competition for the academic position of "professor" in professional field 3.6. Law, scientific specialty "Civil and Family Law" (Civil and Commercial Law) has been announced for the needs of the Department of Private Law Sciences at the Faculty of Law of the University of National and World Economy. The announcement of the competition was published in State Gazette, issue 65 of 08.08.2025. I am participating as an internal member of the scientific jury in accordance with Order No. 3133/07.10.2025 of the Vice-Rector for Scientific Research at UNWE.

2. Brief information about the candidates in the competition

One candidate participates in the competition for professor namely Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov.

Dr. Zahari Emilov Tormanov was born in 1970 in the town of Zlatograd, Republic of Bulgaria. He graduated with a master's degree in law in 1994 from the Faculty of Law of Sofia University "St. Kliment Ohridski". Since 1996, he has been a lawyer at the Smolyan Bar Association. Since 2004, he has been a lecturer in the Department of Private Law at the Faculty of Law of UNWE (for the period from October 13, 2004, to September 24, 2025, he has a total work experience of 20 years, 11 months and 11 days), and from 2004 to 2014, he successively held the academic positions of assistant, senior assistant, and chief assistant. From 2010 to 2019, he served as Scientific Secretary of the Department of "Private Law". He obtained the educational and scientific degree "Doctor" (PhD) in July 2011 with a dissertation titled "The Package Tour Contract".

Since April 2014, Dr. Zahari Emilov Tormanov has held the academic position of Associate Professor in the Department of Private Law Sciences at the Faculty of Law of UNWE. From November 2019 to November 2023, he was Dean of the Faculty of Law at UNWE, and since January 2025 until now, he has been Head of the Department of Private Law Sciences at the Faculty of Law at UNWE. Since December 2023, Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov has been Vice-Chair of the General Assembly of UNWE. He has been a lecturer at the „Krustyo Tsonchev“ Lawyers' Training Center and the "Themis" Training Center. He is the author of several scientific works "The Contract (Practical guidance)", last reprinted in 2024, "Individual Trader" (2006), "The Contract in Construction business and Real Estate Deals" (2012), "The Package Tour Contract" (2012), "Termination of the

Contract" (2013), "Franchise Agreement. Good Practices in its Preparation, Conclusion and Performance" (co-author, 2020), "Commercial Law" (2020), etc.

From this brief biographical overview, it can be concluded that Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov is a reputed and authoritative Bulgarian lawyer with significant academic and practical experience. His teaching activities and scientific research published in connection with his academic development (and beyond) scientific papers (doctoral dissertation, habilitation thesis for the academic position of "associate professor", textbook, scientific articles, etc.) unequivocally characterize him as one of the significant names in Bulgarian civil law.

3. Fulfilment of the requirements for holding the academic position

3.1. Compliance with the regulatory requirements under Art. 29, para. 1 of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB):

- a) under Art. 29, para. 1, item 1 – the certificate attached to the competition materials proves that with diploma No. 3/13.02.2012, Zahari Emilov Tormanov was awarded the academic and scientific degree of "Doctor"(PhD) in Civil and Family Law, effective as of 15.07.2011;
- b) under Art. 29, para. 1, item 2, letter "a" – from the certificate of professional experience attached to the competition materials, ref. No. CHR-1612/24.09.2025, issued by the "Human Resources" Directorate of UNWE, and from an official note, ref. No. UDOK 2103/24.09.2025 from the Academic Affairs Directorate of UNWE, it is evident that Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov has held the academic position of "associate professor" at UNWE for 11 years, 7 months, and 5 days, during which he lectured on "Commercial Law," "Contract Law," "Tourism Law," "Commercial and Obligations Law," "Fundamentals of Law," etc.;
- c) Under Art. 29, para. 1, item 3 – for participation in the announced competition for professor, Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov submitted a published monograph titled "The Monetary Legal Relationship" published in 2025 by Sibi Publishing House, ISBN 978-619-226-303-4. The work does not repeat the subject matter, content, and scope of the publications submitted by Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov for the acquisition of the academic and scientific degree of "doctor" and for the academic position of "associate professor";
- d) under Art. 29, para.1, item 4 - for participation in the announced competition for professor, Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov submitted 1 study and 4 articles, as follows:
 - Tormanov, Z., Commencement and duration of the limitation period for periodic payments (installments) under loan and bank credit agreements (analysis of judicial practice and the question referred for interpretation in Interpretative Case

No. 3 of 2023 of the Supreme Court of Cassation, GACCC), in: Business and Law, 2023 (1), p. 5-24;

- Tormanov, Z., Substantial unforeseeable change in circumstances and its effect on public procurement contracts, in: Legal, economic, and historical aspects of state regulation of economic activity: Proceedings of the Scientific Conference, held on June 23, 2022, Sofia, Publishing Complex – UNWE, p. 40-45;
- Tormanov, Z., On the loan as a real contract, in: "Society and Law," 2024, (5), p. 26-35;
- Tormanov, Z., On the statutory interest in the context of the application of performance set-off, in: Business and Law, 2019 (1), p. 31-42;
- Tormanov, Z., Legal aspects of the introduction of the euro in the Republic of Bulgaria, in: Society and Law, 2025 (3), pp. 4-17.

The overall assessment of these publications can be found below in the relevant systematic location.

- e) under Art. 29, para. 1, item 5 – the assessment of the candidate's compliance with the minimum national requirements under Art. 2b, paras. 2 and 3 of LDASRB and the additional requirements of UNWE will be found below in the relevant systematic place;
- f) Under Art. 29, para. 1, item 6 – as of the date of preparation of this opinion, I have no evidence and I am not aware of any proven cases of plagiarism or inaccuracy of the scientific data presented in the scientific works of Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov in accordance with the established legal procedure.

3.2. Compliance with quantitative requirements

3.2.1. Compliance with the minimum national requirements under Art. 2b, paras. 2 and 3 of LDASRB and Art. 1a, para. 1 of the Regulation for Application of LDASRB

As part of the competition materials, the candidate submitted a Chart for fulfilling the quantitative requirements for the academic position of "Professor" at UNWE in professional fields with accredited doctoral programs in scientific field 3. Social, economic, and legal sciences. The analysis of the data contained in this Chart certifies and proves that the candidate Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov:

- a) **has fulfilled** the minimum point requirements for Group A, indicator 1, and Group C, indicator 3, of Table 1 concerning Area 3. Social, economic, and legal sciences, representing an Annex to Art. 1a, para. 1, of the Regulation for Application of LDASRB;
- b) **has overfulfilled the requirements** for:

- Group D (sum of indicators 4 to 10) from Table 1 concerning Area 3. Social, economic, and legal sciences, representing an Annex to Art. 1a, para. 1 of the Regulation for Application of LDASRB, with a minimum of 100 points required for the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law, the candidate has **achieved 120 points**;

- Group E (sum of indicators 11 to 13) from Table 1 concerning Area 3. Social, economic, and legal sciences, representing an Annex to Art. 1a, para. 1 of the Regulation for Application of LDASRB, with a minimum of 100 points required for the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law, the candidate has **achieved 140 points**;

- Group F (sum of indicators 14 to the end) of Table 1 concerning Area 3. Social, economic, and legal sciences, representing an Annex to Art. 1a, para. 1 of the Regulation for Application of LDASRB, with a minimum of 100 points required for the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law, the candidate has **achieved 210 points**.

Or, in summary, with a minimum of 450 points required for the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law, the candidate has **achieved 620 points**.

3.2.2. Compliance with the additional requirements of UNWE pursuant to Art. 2b, para. 5 of LDASRB and Art. 1a, paras. 2 and 3 of the Regulation for Application of LDASRB

From the provided for the competition Card for fulfilling the quantitative requirements for the academic position of "professor" at UNWE in professional fields with accredited doctoral programs in scientific field 3. Social, Economic, and Legal Sciences, it is evident that the candidate Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov has **overfulfilled**:

a) the requirements under Group G with regard to the criteria "supervision of a successfully defended doctoral student", with a minimum of 40 points required for the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law, the candidate has **achieved 80 points**;

b) the requirements under Group H with regard to the criteria "articles and studies indexed in other international scientific information databases, published in scientific journals", "reports published in scientific conference collections, indexed in international scientific information databases", "citations", etc., with a minimum of 260 points required for the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law, the candidate has **achieved 325 points**;

c) the requirements under Group I with regard to the criteria "fulfilled classroom attendance at UNWE", "developed lecture courses (compiled curricula)", "membership in a scientific or professional national or international organization at the time of application", etc., with a minimum of 120 points required for the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law, the candidate has **achieved 605 points**;

Or, in summary, with a minimum of 420 points required for the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law, the candidate has **achieved 1010 points**.

3.3. Compliance with the quality requirements of UNWE

As part of the materials for participation in the competition, a Chart for the fulfillment of the quality requirements for holding the academic positions of "professor" and "associate professor" at UNWE is presented. The content of the chart and the attached evidence certifying the fulfillment of UNWE quality requirements for the academic position of

"professor" establish that the candidate, Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov, **has fulfilled** the quality requirements for this academic position. This circumstance is also certified by the provided transcript-extract from Protocol No. 10 of the regular meeting of the Habilitation Council at UNWE, held on May 7, 2025, in which, after noting the **positive opinion** of the Commission on the quantitative requirements for holding academic positions at UNWE on the candidacy of Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov as a potential candidate for participation in a competition for the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law, scientific specialty "Civil and Family Law" (Civil and Commercial Law), the Habilitation Council at UNWE **finds that the candidate meets the quantitative and qualitative requirements adopted by the UNWE Academic Council** and unanimously expresses its **positive opinion** on the potential candidate in the competition for professor, Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov.

3.4. Conclusion on the fulfillment of the requirements for the academic position

Everything stated above gives me sufficient grounds to conclude that the candidate, Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov, has **fulfilled and exceeded** both the minimum national requirements under Art. 2b, paras. 2 and 3 of LDASRB and Art. 1a, para. 1 of the Regulation for Application of LDASRB, as well as the additional requirements of UNWE, adopted in accordance with Art. 2b, para. 5 of LDASRB and Art. 1a, paras. 2 and 3 of the Regulation for Application of LDASRB for occupying the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law. He has also **fulfilled** the quality requirements of UNWE, which leads me **to conclude that he can occupy the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law, scientific specialty "Civil and Family Law" (Civil and Commercial Law).**

4. Assessment of teaching and educational activities

The autobiographical data submitted for participation in the competition, certificate of work experience, reference for classroom attendance during lectures and seminars, official note for scientific guidance of already graduated doctoral students, official note on the supervision of and participation in scientific projects and the implementation of new academic disciplines and curricula, as well as other relevant supporting documents clearly and unequivocally show that the candidate, Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov has gained significant teaching experience, which, combined with his active attorney practice in the field of commercial and almost all civil law, makes him an indispensable source of knowledge and experience for the student community. This fact, together with his active participation in scientific research projects, a significant part of which are related to the analysis of the practice of the Constitutional Court of the Republic of Bulgaria and the Supreme Court of Cassation in the field of private law relations, his skills in working with doctoral students and postgraduate students in the field of private law and, in particular, commercial law, as well as his management experience and erudition as Dean of the Faculty of Law and Vice-President of the General Assembly of the University of National and World Economy, considered in their entirety, give me grounds to conclude that **Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov possesses the necessary knowledge, skills, experience, and erudition to lecture at UNWE as a professor.**

In connection with the assessment of his teaching and educational activities, it is important to note the various methodological and innovative approaches he uses in his lectures on commercial and contract law, as well as his undisputed authority in academic circles. Proof of this is his election as Vice-President of the General Assembly of UNWE in December 2024, as well as Head of the Department of Private Law Sciences at UNWE Faculty of Law in early 2025. All this is indisputable proof of his positive reputation and teaching experience, as well as his high level of preparedness to occupy the academic position of "professor" in professional field 3.6 Law at UNWE.

5. Brief description of the scientific works/publications submitted

For participation in the announced competition, the candidate submits a habilitation thesis that meets the requirements for a monograph within the meaning of § 1, item 10 of the Additional Provisions of LDASRB, a study that meets the requirements of § 1, item 12 of the Additional Provisions of LDASRB, and four articles published in reputable and authoritative peer-reviewed legal journals that meet the requirements of § 1, item 14 of the Additional Provisions of LDASRB. All of the candidate's publications are devoted to topics that are relevant to the development of legal doctrine and law enforcement practice.

The study "Commencement and duration of the limitation period for periodic payments (installments) under loan and bank credit agreements (analysis of judicial practice and the question referred for interpretation in Interpretative case No. 3 of 2023 of the Supreme Court of Cassation, GACCC) is dedicated to a question of practical importance, which has been raised for interpretation in Interpretative case No. 3/2023 on the list of the GACCC of the SCC. In order to answer the question of interpretation, the author provides a well-argued analysis of the specifics of repayment installments on ordinary loans and bank credit, examined as obligations with periodic performance. This analysis contains valuable insights into both monetary obligations and their appropriate or inappropriate performance. This analysis, together with the conclusions regarding the specific implementation of the institute of the limitations to these obligations, enable the author to justify his statement, which has been accepted (without any dissenting opinions) in the Interpretative decision of the Supreme Court of Cassation on the question.

The other publications by Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov are also dedicated to current issues -related to practice and doctrine. All of them are in the field of civil and commercial law and are characterised by clearly defined research tasks, a variety of research methods used (historical, formal-logical, normative, analysis and synthesis, etc.), excellent knowledge of legal theory and relevant judicial practice, and concise but understandable legal language, which allows the author to achieve clarity of presentation and certainty in his conclusions and proposed solutions. It should be noted here that the results of these publications are of a high theoretical level and are focused, on the one hand, on creating new and more detailed arguments for existing theoretical propositions and, on the other hand, on proposing appropriate and well-argued solutions in law implementation. A brilliant example of the latter is the "Legal Aspects of the Introduction of the Euro in the Republic of Bulgaria," published in the magazine "Society and Law," in which the author uses accessible and understandable language to shed light on a number of issues that are of considerable concern to the Bulgarian public on the eve of the adoption of the euro as legal means of payment, such as why it is necessary to adopt the euro, whether the Maastricht criteria for its adoption by the Republic of Bulgaria are met, how the euro will serve as a means of payment

alongside the Bulgarian lev, how the levs on loans, deposits, and payment accounts will be converted, etc.

Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov has also published **a textbook on Commercial Law, Publishing Complex – UNWE, 2023, ISBN 978-619-232-400-1**, reviewed by Prof. Zhivko Draganov, PhD, and Assoc. Prof. Valchin Daskalov, PhD. The commercial law course covered by the textbook is comprehensive and systematic. It covers:

- **the general part of the commercial law**, which includes the concept of a trader, legal individualisation of traders, issues related to the Commercial Register, business enterprise and deals with it, and representatives in commercial law;

- **the special parts of commercial law**, namely the company law (Individual trader, commercial companies, and the transformation and liquidation of commercial companies), **general issues of insolvency**, as well as the **commercial law of obligations** (commercial contracts and their conclusion, form, performance and non-performance, etc., as well as the main ones – commercial sales contracts, leasing, commission, forwarding and transport, banking contracts and certain contracts not regulated by the Commercial Code – service contracts, franchising and factoring).

The presentation in the Commercial Law textbook is precise and clear. It contains well-founded and reasoned legal constructs and is distinguished by its accurate and precise legal language, which, together with its precision and optimization, is not an obstacle, but rather represents an accessible opportunity for the textbook to be used for training and self-study not only by students majoring in law, but also by those in non-legal fields and specialisations whose academic curriculum includes a course covering the independent or combined study of commercial law issues. This also demonstrates the significant methodological contribution of Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov's textbook to the in-depth and high-quality study and understanding of the broad and complex subject of commercial law.

For his participation in the competition for the academic position of "professor," Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov has submitted a **monographic habilitation thesis on the topic of "The Monetary Legal Relationship" which was published in 2025**. As a general assessment of this work, its **novelty and uniqueness** within the framework of Bulgarian legal literature can be noted, insofar as I am not aware of any issues related to money and monetary legal relationship having been the subject of independent scientific research in the field of the private law sciences. This work can be welcomed for some of its **significant qualities of a general nature**, namely:

- its timeliness and relevance, especially on the eve of the changeover of our national currency to the euro;

- its clearly structured content within three relatively distinct chapters, each containing separate paragraphs and subparagraphs, as well as the rich and impressive bibliography used by the author in relation to the subject matter (135 titles in Bulgarian and 23 titles in English, Russian, and Spanish);

- the well-justified analysis of money as the subject of monetary legal relationship and of the specific features of monetary legal relationship themselves;

- research and analysis of the grounds for the arising of monetary legal relationship within civil and commercial law;

- research into the essence and specific features of the performance of monetary obligations in the legal reality.

The monograph by Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov not only contains significant scientific contributions, but also has a significant practical application focus. It offers reasonable and well-founded proposals for amendments to the current legislation, as well as a number of well-reasoned and substantiated conclusions that are important for the development of legal doctrine and civil law implementation practice.

6. Synthesized assessment of the main scientific and scientific-applied contributions of the candidates

Without claiming to be exhaustive, the **main scientific and scientifically-applied contributions, dignities and results** of the habilitation monograph presented by the candidate, Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov, on the topic of "**Monetary Legal Relationship**" can be systematized as follows:

1) The monograph by Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov is a successful attempt to examine and analyse the concept, legal nature, factual composition, and grounds for the occurrence of a monetary legal relationship, as well as the nature and performance of the main obligation under this legal relationship, namely the monetary obligation. Insofar as this attempt is the first of its kind in Bulgarian legal doctrine to comprehensively examine these issues at the monographic level, its contribution to the development of legal doctrine is beyond doubt;

2) The monograph makes a significant contribution to general legal theory in the section on the concept of legal institutions and the classification of monetary relations as a legal institution;

3) The proposed scientific definition of the simple monetary legal relationship is a valuable contribution;

4) The interesting historical and economic overview of the evolution of money and its economic essence and functions plays a significant role in understanding the issues explored by the author;

5) The well-founded and well-argued distinction between: cash and non-cash money, commodity money, full-value money, and electronic money, foreign currencies and cryptocurrencies, etc., as well as the study of the specifics of each of these types of money, is also a contribution;

6) The author's opinion, supported by convincing arguments, that foreign currencies should be treated as money, with all the consequences that this entails, is of essential importance;

7) The enrichment of existing classifications of the types of contracts with new types of contracts – contracts with a basic monetary consideration and contracts with monetary and non-monetary consideration – should not be ignored;

8) the interesting and well-argued proposal *de lege ferenda* that a cash loan should be regulated as a consensual contract rather than a real one, although this issue could be debated and part of this possible debate could be the assumption that it would be more appropriate to make such a proposal and (possibly) be regulated only in relations between traders, but not in relation to cash loans in civil law;

9) The monograph contains significant contributions on various aspects of the legal dimensions of interest rates, such as the highly successful definition of the remuneration interest rate, the notes on so-called negative interest, the well-reasoned and well-argued proposal for remuneration interest rates, etc.;

10) Last but not least, Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov's monograph also contains other contributions in the field of contract law, as well as in the field of the theory of the bill of exchange.

7. Main criticisms and recommendations for each candidate individually

I have no significant criticisms of the scientific works (textbook, monograph and other scientific publications) submitted for participation in the competition by Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov, and I find no significant omissions, inaccuracies, or imprecision in them.

I would only encourage the candidate to continue (now as a professor) and, if possible, to further deepen his scientific research on the current objective civil and commercial law and to constantly assert his already established position as one of the significant Bulgarian and European civil law experts of the 21st century.

8. Conclusion

Based on the overall assessment of the teaching and scientific research activities of the candidate in the competition, Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov, his academic development and scientific contributions, in conclusion:

1. I express my positive assessment of the overall academic, teaching, and research activities and scientific works presented by Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov after obtaining his doctoral degree and occupying the academic position of "associate professor."

2. I consider that the only candidate in the competition, Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov, has fulfilled all the requirements set forth in Art. 29 of LDASRB, Art. 60 of the Regulations for the Implementation of LDASRB, and Art. 34 et seq. of the Regulations for the Organization and Conduct of Competitions for the Acquisition of Academic Degrees and for Occupying Academic Positions at UNWE, and therefore I express my positive conclusion for the selection of Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov for the position of "professor" in professional field 3.6. Law, scientific specialty "Civil and Family Law" (Civil and Commercial Law).

3. In accordance with Art. 29c, para. 4, in conjunction with Art. 27a, para. 1 of LDASRB, I propose that the scientific jury adopt a resolution to rank the candidate and propose to the Faculty Council of the Faculty of Law at UNWE to appoint Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov for the academic position of "professor" in professional field 3.6. Law, scientific specialty "Civil and Family Law" (Civil and Commercial Law).

November 12, 2025
Sofia

Member of the jury: Assoc. Prof. Dr. IVAN TSVETANOV